

A KÜLFÖLDI KÖNYV - ÉS
FOLYÓIRATBEHOZATALRÓL.

A Kultura Könyv- és Hirlapkülkereskedelmi Vállalat import osztályának dolgozói az elmúlt hónapokban számos könyvtárt látogattak meg, közöttük 11. műszaki könyvtárt.

A látogatások során igen érdekes és értékes tapasztalatokat szereztünk, és ezekről a következőkben számolhatunk be:

Az egyes intézmények /üzemek/ külföldi szak-sajtóval való ellátottsága változó.

A központi könyvtárak ellátottsága általában nem kielégítő. Így az Országos Műszaki Könyvtár a sulyponti folyóiratokból nem fizethet elő másodpéldányokat. Ennek eredménye az, hogy a dokumentációs munka és az olvasói kölcsönzés egyszerre nem oldható meg és az egyetlen példány erős rongálódásnak, sőt megcsonkításnak is ki van téve. A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára pénzügyi okokból még nem tudta régi folyóirat-évfolyamainak állományát teljessé tenni, illetve a hiányzó régi köteteket pótolni.

Kiegyensúlyozottnak találtuk a Szerves Vegyipari Kutató Intézet és a Bányászati Tervező Intézet ellátottságát, ahol a beszerzés igen körültekintően, nagy gonddal történik. Több műszaki könyvtárban fontos kézikönyvek hiányoznak, ill. azok folytatólagos kötetei továbbá évközi fontos folyóiratbeszerzések elmaradtak. /Április 4 Gépgyár, Láng gépgyár/. Ugyanakkor a Láng gépgyárnál gyűjtőkörébe nem tartozó, szerintük is felesleges folyóiratokat fizettek elő. A Klement Gottwald gyár új üzemrésze részére az évközben szükségessé vált új folyóiratok előfizetése már nem volt teljesíthető. Szükségtelen beszerzésekkel találoztunk az Ipartervnél is. Itt sok könyv és folyóirat profilváltozás miatt feleslegesen hever a könyvtárban. Az Élelmiszeripari Tervező Intézet fő gyűjtőkörén tulmenőleg kb. 15 féle szakmába tartozó szakirodalmat szerez be. Jellemző, hogy az 1954-ben járatott külföldi folyóiratok 25%-ának előfizetését nem újították meg, hanem helyettük 1955-re más folyóiratokat rendeltek meg. Saját bevallásuk szerint is ezek egyrésze nem felel meg igényeiknek.

Nézetünk szerint a rendelkezésre álló keret jobb elosztásával, a megrendelendő könyvek és folyóiratok gondosabb kiválasztásával és az engedélyező főhatóságok szakszerű ellenőrzé-

sével az indokolt igényeket ki lehetne elégíteni. Az ellátottság körül mutatkozó hibák egyik főoka az, hogy a devizális engedélyre szoruló szakirodalom beszerzésénél a miniszteriumok engedélyező munkája általában formális és lassu. Így a KGM-nél és a VEM-nél egy-egy engedélyezés több hónapig is eltart. A KGM a kapott utasítás ellenére sem tartalékolt devizakeretet a fontos évközi folyóiratmegrendelésekre, viszont a tömeges éves előfizetési megrendeléseket hiányosan ellenőrizte, aminek következtében a szakmába egyáltalán nem tartozó sajtótermékek is megrendelésre kerültek. A devizális engedély alapján beszerezhető külföldi könyveknél és folyóiratoknál a magánhasználatra szolgálgató megrendelések kérdése általában megoldatlan. Szerintünk szakszerű ellenőrzés mellett az engedélyező szervezetnek az indokolt magánigényeket is ki kell elégíteniök.

A külföldi szakirodalom felhasználásának mértékét és színvonalát szintén különbözőnek találtuk az egyes intézményeknél.

A központi nagy könyvtárak olvasóforgalma ugrásszerűen emelkedik, ez mutatja a mérnökök, technikusok növekvő érdeklődését a külföldi szakirodalom iránt.

Példamutatónak látjuk a felhasználást a Szerves Vegyipari Kutató Intézetnél és a Bányászati Tervező Intézetnél. A szakirodalmat idegen nyelveket bíró kutatóik segítségével munkájukban közvetlenül használják fel. A folyóiratokat beérkezés után kb. 1 hónapig csak helybeli olvasásra adják ki, hogy a legújabb anyagot minél többen tanulmányozhassák. Élénk könyvtárközi kölcsönzési forgalmat bonyolítanak le. A régi folyóirat-évfolyamok teljeseek, be vannak kötve. Tájékoztató munkájuk kiterjed annotációk, fordítások készítésére. Ezt a munkát rendszerint a könyvtárosok maguk végzik. A Híradástechnikai Műszerkészítő Ksz.-nél a kisszámú és nagyon gondosan kiválogatott szakajóából leszűrt eredmények kb. 6 hónap múlva már a gyártmányok konstrukciójában is érvényesülnek. A Rákosi Műveknél követendő példának találtuk, hogy hetenként a külföldi újdonságokról ankétot tartanak. Több helyen - nagyon helyesen - a külföldi szaklapok hirdetési képeit és rovatait is gyűjtik és felhasználják. /Pl. Klement Gottwald gyár, Ravill/.

Az intézményeknek /üzemeknek/ általában sok fordításra volna szükségük. Ezek jelentős részét csak külső erők igénybevételével tudnák kielégíteni, mivel - a kapott információk szerint - az ott dolgozó mérnökök és technikusok egy része ismeri csak a szükséges idegen nyelveket.

Egyes könyvtárak látogatottsága igen gyér. Így az Iparterv nagyszámú dolgozójának csupán 10 %-a állandó könyvtárlátogató. Több könyvtárban a tervszerű felhasználást a könyvtár kezelésével kapcsolatos hiányosságok gátolják. Különösen hátrányos a

helyzet ott, ahol a több ezer kötet könyv- és folyóiratállomány ellenére sem működik függetlenített könyvtáros. Nincs könyvtáros és nincs megfelelő helyiség sem az Élelmiszeripari Tervező Intézetnél. A könyvek a folyosón állnak szekrényekben, a régi folyóirat évfolyamok hiányosak és kötetlenek.

Három hónap óta nincs könyvtáros a Láng Gépgyárban, a helység szintén nem megfelelő. Jóformán semmi régi folyóiratot sem költettek be, annak ellenére, hogy bőven van rá pénzügyi keretük, a hiányzó folyóiratszámok a laza ellenőrzés miatt vesztek el. Gyakori az "elveszés" a kikölcsozött szakkönyveknél is. Az elveszések ellen tapasztalat szerint úgy lehet legjobban védekezni, hogy külföldi szakirodalom elvesztése esetén nem egyszerű, hanem többszörös térítési díjat szednek be.

A felhasználás megjavítására és intenzívebbé tételére szükséges volna - a kutatóintézetekhez hasonlóan - az üzemek és tervező intézetek könyvtárai között is az együttműködés kiépítése. Szerintünk ez a helyes módja az intézet /üzem/ fő gyűjtőkörén túlmenő kiegészítő szakirodalom megszerzésének.

Arra a kérdésre, hogy a külföldi szaksajtó felhasználása révén milyen gyártási eredmények születtek, nehezen lehet értékelést végezni. A hallott vélemények szerint országos viszonylatban a külföldi szakirodalom segítségével elért tudományos eredmények, műszaki újítások és tökéletesítések értéke szinte felbecsülhetetlen.

A b e l f ö l d i t á j é k o z t a t ó m u n k a a külföldi könyvek tekintetében a külföldi kiadók által kibocsátott árjegyzékek, prospektusok és egyéb bibliográfiák útján történik. Ezt a szolgálatot az Állami Könyvterjesztő Vállalat Könyvtárellátója új alapokra kívánja helyezni és a jövőben a könyvtárak részére a tájékoztató anyagot jobban hozzáférhetővé kívánja tenni. A Kultura által 1954-ben kiadott szakosított folyóiratkatalógust a könyvtárak és más szakkörök kedvezően és elismeréssel fogadták, jelenleg is használják. A külföldi folyóiratok megjelenésében, áraiban beálló változások miatt általános az az óhaj, hogy mielőbb új, bővített és felülvizsgált kiadás jelenjék meg.

A könyvtárlátogatások során szerzett tapasztalatainkat, észrevételeinket, valamint a vállalatunk tevékenységére vonatkozó megjegyzéseket további munkánkban hasznosítani fogjuk. Reméljük, hogy a felsőbb szervek és megrendelőink támogatásával és saját munkánk színvonalának további emelésével elérjük a kitűzött célt: a külföldi szakirodalomnak a szükségletnek megfelelő gyors, pontos, tervszerű beszerzését és felhasználását.